

оборачиваемости активов предприятия, оптимизации использования собственного капитала и привлечения иностранного, что приведет к повышению финансовой устойчивости операционной деятельности, а также позволит сократить расходы на обслуживание краткосрочных кредитов.

4. В области комплексного управления финансовой устойчивости необходимо реализовать комплекс мероприятий по повышению кредитоспособности предприятия, для обеспечения условий привлечения долгосрочных и относительно недорогих заемных средств. Это уменьшение доли дорогих заемных ресурсов, увеличение отдачи от использования капитала, активизация маркетинговой деятельности, направленная на повышение привлекательности предприятия, увеличение рефинансирования прибыли, увеличение ликвидности (путем увеличения доли наиболее ликвидных активов).

Указанные мероприятия носят первоочередной характер. Однако в дальнейшем, на основе внедрения новых методов управления финансовой устойчивости могут быть созданы условия к повышению как финансовой устойчивости предприятия, так и рентабельности его основной деятельности. Последнее является как основным условием преодоления сложившихся еще до 2008 года кризисных явлений функционирования предприятия, так и основным направлением дальнейшего развития рассмотренных моделей и методов управления финансовой устойчивостью предприятия.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Інформація про акціонерні товариства та професійних учасників фондового ринку України: [Офіційна Інтернет-сторінка] // Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>
3. Гнатуш В. Украина и рынок стали: брющий пролет// Inpress.ua – 2013. – 22 июля. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://inpress.ua/ru/economics/13365-ukraina-i-gynok-stali-breyuschiy-prolet>
4. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учеб. курс. / И.А. Бланк – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, 2009. – 655 с.
5. Мельник Н.В. Финансовый анализ : Учеб. пособие / Н. В. Мельник. – СПб.: Питер, 2005. – 240 с.
6. Савицкая Г.В. Экономический анализ. / Г.В. Савицкая – М.: Новое знание, 2003. – 640 с.

УДК 657.44

ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ РИБОЛОВЕЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Н. С. Конопльова, М. М. Панкова

Резюме. У даній статті досліджений економічний зміст витрат виробництва; визначена структура й особливості функціонування системи формування витрат; виявлені та досліджені особливості формування та розподілу витрат на риболовецькому підприємстві регіону; виявлені основні резерви зниження витрат на різних етапах риболовецького підприємства; запропоновано напрями удосконалення обліку витрат.

Ключові слова: формування витрат, розподіл витрат, собівартість, риболовецьке підприємство, облік і аналіз.

Однією з провідних галузей агропромислового комплексу є рибне господарство. Рибне господарство відіграє значну роль у забезпеченні населення продуктами харчування. Однак останніми роками склалися негативні тенденції в розвитку підприємств, які добувають та переробляють рибу сировину. Так, за період 1990-2013 рр. обсяги вилову риби скоротилися в 4,2 рази.

Аналіз стану рибогосподарської галузі виявив наступні тенденції її розвитку: зміна форми власності риболовецьких підприємств, реструктуризація з виділенням окремих виробництв у самостійні суб'єкти господарювання та значне збільшення їх

кількості; загрозливе зношення (на 60-80 %) основних виробничих фондів; диспаритет цін на рибну продукцію, з одного боку, та енергоресурси, послуги і продукцію промислових галузей економіки, з іншого; нестачу обігових коштів для завантаження наявних потужностей; малу інвестиційну привабливість; появу нових видів платежів за використання природних ресурсів та орендованого державного майна; низький рівень середньої заробітної плати в галузі; вплив висококваліфікованих спеціалістів в інші галузі економіки і за кордон.

Але основні резерви стабілізації розвитку галузі необхідно шукати безпосередньо на підприємствах. А отже, на цьому шляху ефективно діюча система формування витрат виробництва має стати ключовим засобом.

Протягом останніх років зусилля підприємств галузі були спрямовані на підвищення ефективності використання виробничих потужностей, покращення якості, розширення рибної продукції та зниження витрат, але результати діяльності свідчать про те, що не були задіяні всі можливі засоби, які зумовили б її вихід із кризового стану.

Існуюча система формування витрат не може достатньою мірою виявити резерви підвищення економічної ефективності галузі. У зв'язку з цим усе більше уваги приділяється становленню системи управлінського обліку, яка має стати пріоритетним напрямом зниження витрат.

Фундаментальні теоретичні положення формування витрат та управління ними наведено у працях відомих зарубіжних учених: К. Друрі, Дж. Піса, Дж. Сігела, Дж. Шима, Дж. Фостера, Ч. Хорнгрена та ін.

Значний внесок у розвиток теорії та практики формування витрат на підприємствах зробили вітчизняні дослідники: С.І. Дем'яненко, В.Г. Андрійчук, Г.Г. Кірейцев, В.Г. Лінник, В.В. Сопко, Ф.Ф. Бутинець, В.Я. Плаксієнко, А.М. Герасимович.

Відповідно до поставленої мети в роботі вирішувалися такі завдання:

- дослідити економічний зміст витрат виробництва;
- визначити структуру й особливості функціонування системи формування витрат;
- виявити та дослідити особливості формування та розподілу витрат на риболовецькому підприємстві;
- виявити основні резерви зниження витрат на різних етапах риболовецького підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування витрат на риболовецькому підприємстві ТОВ "Технопарк-Донбас".

Предметом дослідження є система організаційно-економічних відносин у процесі формування витрат риболовецького підприємства.

При всій важливості проведених досліджень окремі аспекти проблеми формування витрат на риболовецькому підприємстві потребують подальшого вирішення: застосування аналізу беззбитковості, опрацювання методів розподілу витрат, визначення структури і особливостей функціонування системи формування витрат, розробка методики формування оптимальної виробничої програми на основі аналізу беззбитковості. Крім того, залишаються малорозробленими питання пошуку резервів зниження витрат.

Класифікація витрат є основою організації обліку й аналізу виробничих витрат, а також калькулювання собівартості продукції.

Під класифікацією витрат слід розуміти їх групування за певною ознакою для використання в оперативному управлінні і формуванні собівартості продукції.

У сучасному управлінському обліку мають місце декілька підходів до класифікації витрат. Основні з них передбачають класифікацію витрат:

– залежно від завдань управлінського обліку на підприємстві (прийняття управлінських рішень, контроль діяльності центрів відповідальності, калькулювання собівартості і визначення прибутку);

– в розрізі управлінських функцій (прогнозування, планування, облік, контроль, аналіз, регулювання, стимулювання та ін.)

Основне завдання класифікації полягає в забезпеченні одержання інформації для контролю й економічного аналізу використання ресурсів. Саме розчленування загальної суми витрат та групування їх за певними ознаками дає змогу оцінювати їх поведінку та залежність від обсягу виробництва або вплив на нього.

Класифікація витрат за різними ознаками сприяє більш глибокому вивченню складу витрат та їх характеру, дозволяє використовувати економічно обґрунтовані способи групування витрат у практиці економічної роботи. Проте варто підкреслити, що класифікації витрат за одними ознаками мають більше значення, а за іншими – менше. Крім того, суттєво відрізняються класифікаційні групування витрат у вітчизняній і зарубіжній економічній науці [11].

Розрізняють основні групування витрат:

- за елементами витрат;
- за статтями витрат;
- за обсягом виробництва продукції;
- за звітними періодами;
- за способом їх включення до витрат окремих структурних підрозділів підприємства;
- за функціональним призначенням.

Групування витрат за елементами витрат дозволяє отримати інформацію про величину витрат залежно від їх економічного змісту.

Витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами:

- 1) матеріальні витрати;
- 2) витрати на оплату праці;
- 3) відрахування на соціальні заходи;
- 4) амортизація;
- 5) інші операційні витрати.

Групування витрат за статтями витрат використовуються для розподілу витрат за видами, що дозволяє контролювати витрати з точки зору їх призначення.

При групуванні витрат за способом їх включення до витрат окремих структурних підрозділів підприємства розрізняють прямі і непрямі витрати. Прямі витрати – це витрати, які можна віднести безпосередньо до витрат конкретних структурних підрозділів. Непрямими визначаються витрати, які відносяться до всього підприємства в цілому і розподіляються між його структурними одиницями розрахунковим шляхом.

Формування витрат є невід’ємною складовою процесу управління риболовецького підприємства. Від того, як вирішуються питання, пов’язані з формуванням, а далі з управлінням витратами, значною мірою залежить успіх діяльності підприємства і його конкурентоспроможність.

Якщо раніше процес формування витрат зводився в основному до однієї мети: калькулювання собівартості для оцінювання запасів і визначення прибутку, то сучасні умови ринку вимагають побудови збалансованої системи формування витрат та управління ними.

Поряд із традиційними завданнями, вона має включати забезпечення надійної бази для оптимізації виробничої програми підприємства і прогнозування економічних наслідків управлінських рішень [1].

Вважаємо, що система формування витрат в сучасних умовах виробництва невід’ємна від системи управління витратами. Тому необхідні інтегровані системи, які поєднували б елементи та функції цих систем. Основними елементами системи формування витрат в риболовецькій галузі є: прогнозування, планування, нормування, облік, калькулювання, аналіз, контроль та регулювання витрат [2]. Усі ці процеси (елементи системи) нерозривно пов’язані між собою, становлять взаємозалежну єдину систему, тому розглядати їх необхідно в комплексі. Особливо важливим є зворотній зв’язок. Основними напрямками вдосконалення системи формування витрат на риболовецькому підприємстві є такі: необхідність існування у виробництві поряд з фінансовим обліком, системи управлінського обліку; розробка та впровадження адекватних ринковій економіці методів обліку, планування й аналізу витрат; розробка ефективних методів оптимізації виробничої програми на основі аналізу витрат; удосконалення системи показників за оцінкою результатів діяльності виробничих підрозділів; впровадження сучасних інформаційних систем і використання нових інформаційних технологій з метою підвищення оперативності та вірогідності обробки інформації щодо витрат.

У процесі виробничого аналізу встановлюються межі точки беззбитковості, визначаються показники вкладу на покриття, запасу фінансової стійкості та операційного важеля. Необхідно визначити таку комбінацію витрат, при якій прибуток був би максимальним з усіх можливих варіантів, тим самим вирішити завдання максимізації маси прибутку [7].

При аналізі підприємства ТОВ «Технопарк-Донбас» одне з головних місць займає система формування витрат та ефективне управління витратами, рівень яких постійно зростає. У загальній структурі витрат найбільшу питому вагу мають такі статті: заробітна плата та відрахування до фондів близько 36%, МШП та матеріальні витрати – 27%, квота – 23%. Частка витрат на оплату ветеринарних послуг та витрати на тару та тарні матеріали залишається практично незмінною протягом кількох років і становить близько відповідно 2% та 5% (таб.1, таб.2).

Таблиця 1

Рівень прибутковості риболовецького підприємств ТОВ «Технопарк-Донбас»

	Пиленгас	Тюлька	Тарань	Судак	Бичок	Всього
2011 рік						
Кількість вилову, од.	3823	71850	5319	2405	42118	
Повна собівартість, грн./од.	12,00	6,30	11,00	12,50	4,50	
Дохід, грн	45876	752655	58509	30062,50	189531	776633,50
Витрати на вилов риби, грн.						392002,36
Прибуток						384631,14
Рівень рентабельності = (Прибуток/Дохід) * 100%						49,53
2012 рік						
Кількість вилову, од.	4271	64572	5237	2508	40623	
Повна	12,20	7,00	11,00	12,00	4,50	

собівартість, грн./од.						
Дохід, грн	52106,20	452004	57607	30096	182803,50	77461 6,70
Витрати на вилов риби/разом собівартість, грн.						40236 0,21
Прибуток						37225 6,49
Рівень рентабельності						48,06
2013 рік						
Кількість вилову, од.	5556	53660	4622	1657	35873	
Повна собівартість, грн./од.	13,00	7,50	12,30	13,00	5,50	
Дохід, грн	72228	402450	56850,60	21541	197301,50	73037 1,10
Витрати на вилов риби/разом собівартість, грн.						43186 0,25
Прибуток						29851 0,85
Рівень рентабельності						40,87

Падіння рівня рентабельності підприємства стало наслідком того, що темпи зростання виручки від реалізації відставали від темпів збільшення собівартості виробленої продукції. Тому для досягнення ліквідності й більш стійкого фінансового стану риболовецького підприємства необхідні жорсткий контроль за витратами, зіставлення витрат і результатів поточного виробництва, визначення оптимального співвідношення видів риби в загальній програмі вилову.

Аналіз витрат риболовецького підприємства засвідчив, що їх рівень постійно зростає. Вагоме місце в загальній структурі витрат займають заробітна плата, далі йдуть такі статті: МШП та матеріальні витрати та. Частка витрат на оплату ветеринарних послуг залишається незмінною протягом кількох років (табл.2).

Аналізуючи склад витрат необхідно визначити можливості підприємства з їх контролю та економії. Такі статті витрат, як матеріали, накладні витрати, є не тільки значущими, але й контрольованими.

Таблиця 2

Склад та структура витрат

Статті витрат	2011		2012		2013	
	грн.	%	грн.	%	грн.	%
Заробітна плата та відрахування до фондів	138427,3	35,31%	140521,9	34,92%	154044,6	35,67%
Квота	91532,8	23,35%	95037,4	23,62%	102005,4	23,62%
Тара і тарні матеріали	19520	4,98%	21278	5,29%	22499	5,21%
Послуги виробничого характеру	29780,85	7,60%	30462,11	7,57%	28460,8	6,59%
МШП та матеріальні	106452,4	27,16%	108652,8	27,00%	117811,5	27,28%

витрати						
Ветеринарні послуги	6289	1,60%	6408	1,59%	7039	1,63%
Всього витрат	392002,4	100,00%	402360,2	100,00%	431860,3	100,00%

Дослідженнями встановлено, що риболовецьке підприємство регіону виявилось недостатньо стійким до коливань ринкового попиту на рибу та інших факторів фінансово-господарської діяльності. Аналіз показників виробництва продукції та рівня прибутковості дозволяє констатувати зниження ефективності виробництва (табл. 1).

При виборі бази розподілу непрямих витрат необхідно насамперед урахувати специфіку діяльності підприємства, його галузеві особливості, співвідношення окремих статей у загальній структурі витрат. Аналіз методів розподілу непрямих витрат у риболовецькому промислі засвідчив, що під час їх використання не завжди очевидним є зв'язок об'єкта витрат і здійснених витрат.

На риболовецьких підприємствах основні статті прямих виробничих витрат є змінними. Це такі статті: матеріали, паливо, оплата праці, відрахування на соціальне страхування, непродуктивні витрати. Серед непрямих статей витрат до змінних можна зарахувати транспортні витрати. Інші статті непрямих витрат включають як змінну, так і постійну частини, величини яких в абсолютних цифрах визначити досить складно [3].

Поділ витрат на постійні і змінні є необхідним з метою планування і контролю, тому що дає можливість вирішити завдання збільшення прибутку за рахунок скорочення витрат, дає змогу судити про окупність витрат, визначити межі точки беззбитковості, запас фінансової стійкості і величину операційного важеля.

Проведене дослідження дозволило встановити наступне:

1. Доведено, що показник собівартості є як якісним, так і кількісним фактором, що комплексно характеризує виробництво. Саме показник собівартості в сукупності з показниками прибутку показує ефективність діяльності організації.

2. Основною метою аналізу прибутковості підприємства є управління витратами ловецького підприємства, створення необхідних умов для зниження собівартості продукції, підвищення конкурентоспроможності риболовецького підприємства як складової частини підприємницького середовища.

3. Встановлено, що при всьому різноманітті ознак групування відсутня їх ієрархічність; не завжди результати класифікації відповідають її цілям; деякі класифікації значною мірою умовні і не враховують економічного змісту витрат, а отже, мають потребу в уточненні і доопрацюванні; розрізненість класифікацій не може забезпечити вирішення завдань формування витрат та управління ними на системному рівні. Усе це свідчить про те, що в процесі формування витрат та управління ними мають спільно використовуватися різні класифікації витрат залежно від різних ситуацій і цілей.

4. Встановлено, що основними напрямками вдосконалення системи формування витрат на риболовецькому підприємстві є: необхідність застосування системи управлінського обліку поряд з фінансовим обліком; розробка та впровадження адекватних ринковій економіці методів обліку, планування й аналізу витрат; розробка ефективних методів оптимізації виробничої програми на основі аналізу витрат; впровадження сучасних інформаційних систем і використання нових інформаційних технологій з метою підвищення оперативності й вірогідності обробки інформації.

5. У системі комплексного аналізу і контролю одне з головних місць займають система формування витрат та ефективне управління витратами. На підставі аналізу витрат риболовецького підприємства з'ясовано, що їх рівень постійно зростає. У загальній структурі витрат найбільшу питому вагу мають такі статті: заробітна плата та

відрахування до фондів близько 36%, МШП та матеріальні витрати – 27%, квота – 23%. Частка витрат на оплату ветеринарних послуг та витрати на тару та тарні матеріали залишається практично незмінною протягом кількох років і становить близько відповідно 2% та 5%.

6. Оцінка економічної ефективності риболовецького підприємства ТОВ "Технопарк-Донбас" засвідчує, що платоспроможність і фінансова стійкість дослідженого підприємства визначаються дієвістю існуючих систем формування витрат. Для досягнення стійкого фінансового стану підприємства риболовецького промислу необхідні жорсткий контроль за витратами, зіставлення витрат і результатів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бухалков М.И. Планирование на предприятии: Учебник / М. И. Бухалков. – 3-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 416 с.
2. Ворожбит О.Ю. Всегда на плаву: конкурентоспособность рыбной продукции как фактор экономической безопасности / О.Ю. Ворожбит // Рос. предпринимательство. 2007. – № 9. Вып. 1. – 123 с.
3. Ворожбит О.Ю. Конкурентоспособность рыбной продукции: теория, методология, практика : монография / О. Ю. Ворожбит; Владивосток, гос. ун-т экономики и сервиса. Владивосток : Дальнаука, 2007. – 180 с.
4. Гапоненко Н.Б. Организационно-экономические условия формирования оптимального размера рыбодобывающих предприятий: монография / Н.Б. Гапоненко; Мурман. гос. техн. ун-т.– Мурманск: Изд-во МГТУ, 2005. –234 с.
5. Каредин Е.П. Сырьевая база дальневосточной рыбной промышленности на период до 2015 г. и условия ее полного освоения/ Е.П. Каредин // Вопросы рыболовства.– 2000. № 2–3. – 163 с.
6. Кузьмичева, И. А. Управление себестоимостью рыбной продукции / И. А. Кузьмичева // Российское предпринимательство . – 2010. – № 1. – С. 136 – 141.
7. Партин Г.О., Загородній А.Г. Управлінський облік: Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 303 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. N 318.
9. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" затверджене наказом Міністерства фінансів України 8.11.2005 N 790.
10. Постанова Про затвердження порядку справляння збору за спеціальне використання рибних та інших водних живих ресурсів і розмірів збору за спеціальне використання від 6 квітня 1998 р. N 449 Київ.
11. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.

УДК 331.5:316.346.2

ГЕНДЕРНЫЙ АСПЕКТ НА РЫНКЕ ТРУДА УКРАИНЫ

Ю. С. Кравец, О. В. Марценюк

Резюме: В статье рассмотрена проблема гендерного неравенства на рынке труда Украины. Проанализирован индекс гендерного неравенства, разница в доходах мужчин и женщин в зависимости от сферы деятельности, а также разные подходы к принятию решений в зависимости от половой принадлежности. Предложены возможные пути решения существующей проблемы.

Ключевые слова: рынок труда, гендерный аспект, гендерные различия

Актуальность. Диспропорции в количестве мужчин и женщин на рынке труда кроется не в принципиальных различиях их производственных возможностей, а в исторически сложившейся дискриминации положения женщин в обществе. И не смотря на то, что с 1980-х годов присутствие женщин на рынке труда стало ощутимым, тем не менее, положение женщин в трудовой сфере остается весьма нестабильным.

Целью статьи является определение основных проблем, существующих в гендерном разрезе рынка труда Украины, а также определение основных различий в